

nou hores de nit - se l'han emportada / --- / allí a Montesquiú - tenen la *morada*, / allí a St. Hipòlit - tenen la dinada, / a ciutat de Vic - prenen xocolata / y, a posta de sol, - Barcelona entraven», MilàF (*Romlo.*, 217.10, 285.9). *Morador*. *Moratori*; *moratòria* [S. xv]. *Morós* [Belv.]; *morositat* [id.].

Demorar [Lab. 1839] i ja en romanços de c. als segles XVI-XVII: «veu vanf --- 'l seu galant al davant --- / —Què 'm porteu d'aquelles terres / qu'haveu *demorat* set anys?», *Les Joies de Boda* (reco. als Banys d'Arles, MilàF, *Romlo.*, 200E11). *Demora* [id.] o *demorança* [Lab. 1839]. *Demor* mall: «a bord del seu iot *Nike*, el seu *demor* més assidu, recorre una i altra vegada tots els ports de la Mediterrània», introd. a les obres de l'Arx. Lluís Salvador, p. 17. *Demoració*. *Commorar*; *commorant*.

L'ús de *demorar* té caràcter popular i hereditari en llengua d'oc, en el sentit d'esperar algú o el fet de produir-se alguna cosa, especialment gascó *demourà*, aranes *demurá* (*demúra-mé, ke kay demurá* etc.), no menys en l'alt-llgd., i l'ús n'arriba fins als pobles confentins amb parlar de transició («*dimóramé: espera'm*», Montalbà, Griera, *ZRPb.* XLV, 248, notació inexacta almenys en la terminació que és sens dubte *-uromé*).

Rèmora (peix, retard) [Belv.], derivat del ll. *remorari* 'retardar', segons el model de *mora* al costat de *morari*; hi ha variant dissimilada *remola* almenys en el nom de peix, però *remolón* i formes semblants són només castellanes i almenys en part són també acaste-llanats *remolejar*, *remolejaire*, *remolejador*, *remoler*.

Morastell, *morastelló*, V. *monestir* (MONJO) És *Morassac*, no pas *-asac*, per tant no és possible fonèticament derivar de *Mauritius* (AlcM); potser d'un altre derivat de *Maurus* (el sufix cèltic és -AKO o -ACU no -accu) *Morat*, *moratella*, *moratilla*, V. *móra* *Moratiu*, V. *moro* *Moratori*, *moratòria*, V. *morar*

MORB o MORBO, pres del ll. *mörbus* 'malaltia'. 40

□ 1.ª doc.: S. XIII.

Mot rar en català, si bé antigament es va usar bastant en la forma *morbo* com a llatíisme, del tipus antiquat en -o, com a designació de la pesta. «Si bestiar pereix per colpa de malaltia, o vici, o *morb* de --- les bèsties malaltes, lo comprador deu cobrar lo preu, de les bèsties mortes, del venedor», *CostTort.* (Ol., 205). *Morbo* [fi S. xv] «en quaranta-quatre llocs --- de la Provença --- y així bé en Avinyó y Sorbies y altres llocs comarcans del mateix regne de França, y que en ells lo dit *morbo* pestilent va grassant de quiscun die ---», a. 1587, correspondència Perp.-Bna. (RLR LIII, 409). La *Doitzena del morbo* era una comissió de dotze persones per combatre les pestes, en funcionament a Bna. el 1651 (DAg.), i hi havia *guardes del morbo* o guardians (1524, mall., AlcM): aquelles o aquestes duien un bastó com a insígnia: «En Joan Castells, qui porta lo *bastó del morbo* per la dita ciutat ---», a. 1521 (*Ardits* III, 321); vulgarment *mörbol*.

Hi hagué també una variant *morbe* (mall. 1641, 60

BSAL VIII, 367) que els cultes feien masculina, però la gent popular, a causa de la terminació, que sonava femenina, és versemblant que en fessin un femení, i que d'aquest, usat humorísticament i pronunciat vulgarment amb assimilació —compareu *mormó*, *mormer*, *mormar*, que citaré infra—, en fessin *morma* amb el significat humorístic de 'cop de puny, castanyot, revés' [Belv.], pron. *mörma* amb tancada (certament no objectable contra aquesta etimologia); usual no sols en cat. central sinó també a les Illes («toc, fuetada, cinglada», Ferrer Ginart, *Rond. Men.*, 222) i en el Ross. (= *toina*, Saisset, *Catal. d. R.*, 143). Igual assimilació en *morm*, que Lab. 1839 registra com a equivalent de BROM (cf. *vorm*), on hi ha el mateix mot, si bé encruat amb altres ètimons, cf. aranes *mörp*, i alt-arag. *muerbo*, alternant a Echo amb *muermo* (*ZRPb.* LV, 624). *Mormó* (Bna., BDC XXII, 166).

DERIV.: *Morber* [1495, AlcM; 1551, *Ardits*, DAg.], també assimilat en *mormer* «inspecteurs de santé», càrrec creat a Tuïl el 1630 (Desplanque, *Arch. Thuir*, p. 19a); *morberia* [1592; S. xvii, DAg.]. Amb assimilació: *mormar* val. 'posar els cuiros en un dipòsit d'aigua i calç viva perquè perdin el pèl', pròpiament 'ferlos tornar mòrbids, estovats' (cf. al. *mürbe* 'bla, ben cuit, esponjós'), *morber* «tabla de maderà donde amasan el barro ---» parlant dels obrers gerrers i rajolers de Manises (Almela, *Vocab. de la Cerám.*, 406). *Morbós* [1450]; *morbositat*. *Mörbid* [c. 1386, Eiximenis, *Terç*], pres del ll. *mörbidus* 'malaltís', que a Itàlia prengué el sentit de 'bla, moll, tou' aplicat a les carnacions; i sovint arriba a marcar l'exuberància de les carns: «una empena féu cedir la balda de la porta i aparegué en el llindar un carlí jovenàs --- que reia cínicament al veure el gest de la noia espitregada, en el tràfec d'escondir endebades la *mörbida* exuberància que al ferest minyó li encenia els ulls», Coromines (*Silèn* XVII, O. C., 91a3); *morbidesa*. *Morbir-se*. *Morbilitat*. *Emmorbar*. *Morbífic*. Vegeu també MAR-FONDRE.

Morbell, V. *morenell* (MORENA) *Morber*, *morberia*, *mörbid*, *morbidesa*, *morbo*, *mörbol*, *morbós*, *-bositat*, V. *morb*

MORCA, del ll. AMÜRCA id. □ 1.ª doc.: 1372, JMarc.

Que el posa en rima amb *for(b)a*, *enforcha*, *corcha*, *dorcha* etc., o sigui amb els mots d'o tancada (312); id. Aversó, 183.5. «En un mateix trull se purifica l'oli e apareix la *morcha*», en les *Col·lacions* de la Bibl. Univ., c. 1400 o princ. S. xv, DAg.; «fort dogal la fassa créixer, / la vella exorcha! / Com li deu pudir la *morcha* / del cetrill! / Foc li crem lo pantanill, / y càncer, tota!», fi S. xv, *Colloqui de Dames*, valencià, v. 938. «La tafona --- quant hi fan oli --- la fornall ben encesa --- uns quants homes bruts de sutja i *morques*, espitrellats, nuus de cames y brassos y sense capell ni barret, voltant --- l'alta y ensuada espiga y el quintar qui l'aguanta, pujen lentament la --- biga ---», JnRoselló (*Manyoc*, 24). «Les *morques* y ceronas d'Albay-